



Státní rostlinolékařská správa

Sídlo organizace: Těšnov 17, 117 05 Praha 1
Korespondenční adresa: Ztracená 1099/10, 161 00 Praha 6

Havlíčkův Brod 11. 6. 2013
čj. SRS 033170/2013

Oblastní odbor SRS
Smetanovo nám. 279
580 01 Havlíčkův Brod

Zpráva č. 11 oblastního odboru HAVLÍČKŮV BROD o výskytu škodlivých organismů a poruch za období od 3.6.–9.6.2013

1. Počasí

Na většině sledovaného území pokračovalo chladnější počasí s častými dešťovými přeháňkami. Jejich vydatnost postupně klesala a od poloviny týdne byly srážky již jen výjimečné. Přesto zůstávaly na níže položených polích různé velké kaluže a jejich vsakování je jen velmi pozvolné. V severní části sledované oblasti a v blízkosti řek a potoků byly zaplaveny podstatně větší plochy. Byly zde naměřeny srážkové úhrny překračující i 60 mm. Obdobný vývoj měly i teploty. Začátek týdne byl ještě velmi chladný – mnohde maximální teploty ani nepřekročily 10 °C. Během celého sledovaného období se postupně oteplovalo a poslední den na většině míst překročila maxima 25 °C. To vše bylo zakončeno přechodem bouřkové fronty se všemi průvodními jevy.



2. Výskyt škodlivých organismů a poruch

Pokračovala všechna negativa spojená se značným zamokřením pozemků. Zatímco na propustných půdách již bylo možno zahájit polní práce (především aplikaci fungicidních přípravků), na těžších půdách bylo ještě mnoho lokalit zaplavených. S velikými obtížemi byla zahájena sklizeň luk a pícnin na orné půdě. Zaznamenány byly zvyšující se výskyty různých druhů mšic. Z výše uvedených důvodů bylo problematické i provádění sledování v rámci monitoringu.

OBILNINY

Nepříznivé počasí mělo za následek polehnutí porostů – pozorováno především u ozimých ječmenů. Vzešlé porosty kukuřic stagnovaly ve vývoji a většinou jsou světlé až žluté. Problémem je i značné zaplevelení těchto porostů. Porosty obilnin (i trav) jsou lokálně polehlé.

PŠENICE OZIMÁ (RF 39-65 BBCH)

(fáze jazyčku (liguly): jazyček praporcového listu již viditelný, praporcový list plně rozvinutý - střed květu: 50 % prašníků zralých)

Silný výskyt padlí pšenice (*Blumeria graminis*) byl zaznamenán u některých odrůd na pokusných plochách v okrese Ústí nad Orlicí /lokalita Jehnědí 7.6./, z ostatních okresů jsou hlášeny výskyty maximálně střední.



Hodnotí se 20 rostlin (odnoží) při úhlopříčném průchodu porostem (10 míst x 2 rostliny = 20 rostlin). Z každé rostliny se vybere vždy jedna průměrně vzrostlá, plodná odnož. Místa odběru rostlin jsou rovnoměrně rozmístěná podél trasy průchodu. Hodnotí se napadení rostlin, tj. určí se počet rostlin (odnoží) s příznaky výskytu padlí pšenice (kupky nebo mycelium) na listové čepeli a pochvě. Z počtu kontrolovaných odnoží a počtu napadených odnoží se vypočítá procento napadených rostlin (odnoží). **Ošetřují se porosty při indexu napadení vyšším než 10 %. Fungicidní ochranu je třeba usměrnit podle vývoje počasí. Ošetřuje se zpravidla od fáze BBCH 30. Zásahy se provádí zároveň proti celému komplexu listových chorob. Při rozhodování o konkrétním termínu ošetření je vhodné zohlednit rovněž předpokládaný počet ošetření. S cílem oddálit vznik rezistence je nutné střídát fungicidy s odlišným mechanismem působení.**

Nemožnost vstupu do porostů způsobila značný nárůst výskytu **septoriové skvrnitosti pšenice (*Mycosphaerella graminicola*)**. Střední, lokálně až silné výskyty byly hlášeny z okresů Náchod /lokalita Žďárky 5.6./, Svitavy /lokalita Kamenná Horka a Koclířov 6.6./, Trutnov /lokalita Velké Svatoňovice 6.6./ a Žďár nad Sázavou /lokalita Černá a Ruda 4.6./.

Kontroluje se 20 rostlin při průchodu porostem. Z každé rostliny se vybere vždy jedna průměrně vzrostlá odnož. Hodnotí se počet listů s výskytem konidioforů a konidií pomocí stereoskopické lupy. V RF 31 – 32 se z odnoží ve vzorku odebere střídavě 3. a 4. list shora. Vypočte se procento napadených listů.

Fungicidní ochranu je třeba usměrnit podle vývoje počasí. Ošetřuje se zpravidla od fáze objevení se posledního listu BBCH 37 do BBCH 51(metání). Zásahy se provádí zároveň proti celému komplexu listových chorob. Při rozhodování o konkrétním termínu ošetření je vhodné zohlednit rovněž předpokládaný počet ošetření. S cílem oddálit vznik rezistence je nutné střídát fungicidy s odlišným mechanismem působení.

Výskyty larev **kohoutků (*Oulema sp.*)** zůstávají převážně na slabé úrovni, pouze v okresech Trutnov /lokalita Bílé Poličany 5.6./ a Ústí nad Orlicí /lokalita Jehnědí 7.6./ byl pozorován zvýšený výskyt. Střední výskyty dospělců byly zjištěny v okrese Havlíčkův Brod /lokalita Kámen 7.6./.

Pozorování vajíček a larev se provádí ve fázi 32-37 BBCH. Pokud je vyhlýchých larev méně než 50%, pozorování se opakuje po týdnu do doby, než se zjistí 50% vyhlýchých larev.

Přímá ochrana spočívá v použití přípravků na ochranu rostlin na základě monitorování škůdce smýkáním a vizuálním pozorováním výskytu vajíček a larev. V případě středního výskytu (od 0,3 do 0,7 dospělců na 1 smyk) lze očekávat, že za příznivých podmínek může výskyt vajíček a larev překročit ekonomický práh škodlivosti, který nastává při výskytu 0,6 a více vajíček a larev na jednu odnož.

Chemické ošetření se provádí v době, kdy je z vajíček vyhlýchých více jak 50 % larev.

Téměř v celé sledované oblasti jsou zjišťovány pouze slabé výskyty listových **mšic**, ale po očekávaném oteplení lze předpokládat nárůst jejich počtů.

Pozorování se provádí na začátku metání ve fázi 51 BBCH. Ve vzdálenosti více než 20 m od okraje porostu se odebere 50 odnoží /5 míst x 10 odnoží/ a hodnotí se celá rostlina. Vypočte se průměrný počet mšic na jednu odnož.

Kritické číslo jsou 3 mšice na jednu odnož.

JEČMEN OZIMÝ (RF 55–69 BBCH)

(střed metání: báze ještě v pochvě - konec květu)

Přetrvávající slabý výskyt **sítovité skvrnitosti ječmene (*Pyrenophora teres*)** byl pozorován v okrese Pardubice /lokalita Lhota pod Přeloučí 4.6./

Hodnotí se 20 rostlin (odnoží) při úhlopříčném průchodu porostem (10 míst x 2 rostliny = 20 rostlin). Z každé rostliny se vybere vždy jedna průměrně vzrostlá, plodná odnož. Místa odběru rostlin jsou rovnoměrně rozmístěná podél trasy průchodu. Ve fázi 29 BBCH se hodnotí celá rostlina.

Prvořadým ochranným opatřením je výběr odrůd, které jsou geneticky více odolné k napadení chorobou. Moření osiva účinnými mořidly je předpokladem potlačení primární infekce. Ošetření se provádí podle signalizace, nebo při ohrožení od fáze 30 (začátek sloupkování) do fáze BBCH 59 (počátek metání).



Zesilující intenzita výskytu (lokálně až střední) **spály ječmene (*Rhychosporium secalis*)** byla zjištěna v okrese Žďár nad Sázavou /lokalita Měřín 4.6./.

Pozorování spály ječmene se provádí od vytvoření 2. kolénka do začátku metání (32-51 BBCH) a ve fázi 71 BBCH. Kontroluje se 20 rostlin (odnoží) při úhlopříčném průchodu porostem (10 míst x 2 rostliny). Z každé rostliny se vybere jedna průměrně vzrostlá odnož. Ve fázi 32-37 BBCH se hodnotí příznaky napadení na 4. listu shora, ve fázi 39-51 BBCH na 3. listu shora.

Ošetří se porosty, u nichž je ve fázi 32-51 BBCH napadeno 50 a více % listů.

V okrese Trutnov /lokalita Doubravice 5.6./ byly při smýkání zjištěny larvy **kohoutků (*Oulema spp.*)** v různých vývojových fázích.

Pozorování a ošetření viz. pšenice ozimá.

První okřídlené mšice **kyjatky osenní (*Sitobion avenae*)** byly při smýkání zjištěny v okrese Trutnov /lokalita Doubravice 5.6./. Situace ve výskytu mšic je obdobná jako v porostech pšenice ozimé.

Pozorování a ošetření viz. pšenice ozimá.

JEČMEN JARNÍ (RF 25-33 BBCH)

(pátá odnož viditelná - fáze 3. kolénka: 3. kolénko vzdálené min. 2 cm od 2. kolénka)

Až střední výskyty **padlí ječmene (*Blumeria graminis*)** byly zaznamenány v okresech Náchod /lokalita Spy 4.6./ a Žďár nad Sázavou /lokalita Černá 6.6./.

Pozorování a ošetření viz. pšenice ozimá.

Silný výskyt **sít'ovité skvrnitosti ječmene (*Pyrenophora teres*)** byl pozorován pouze v okrese Jičín /lokalita Bílsko u Dobré Vody 6.6./, z okresů Náchod /lokalita Stárkov 5.6./ a Svitavy /lokalita Mikuleč 5.6./ byly hlášeny střední výskyty.

Pozorování a ošetření viz. ječmen ozimý.

Výskyty dospělců i larev **kohoutků (*Oulema sp.*)** jsou stejné jako v porostech ostatních obilnin.

Pozorování a ošetření viz. pšenice ozimá.

LUSKOVINY

HRÁCH SETÝ (RF 19-39 BBCH)

(9 a více listů vyvinuto, nebo 9 a více úponků vyvinuto - 9 a více internodií viditelných)

I když výskyty **kyjatky hrachové (*Acyrtosiphon pisum*)** zůstávají slabé, byl pozorován nárůst jejich počtů například v okresech Pardubice /lokalita Nemošice 4.6./ a Ústí nad Orlicí /lokality Tisová a Skrovnice 5.6./.

Pozorování se provádí 1x týdně od fáze druhého jednoduchého pravého listu do počátku žluté zralosti. Na 10-ti místech v porostu se prohlédne vždy 10 rostlin (celkem 100), mšice se z každé rostliny oklepou na papír a spočítají.

Ošetření se doporučuje při zjištění výskytu 3-5 jedinců (samiček a nymf) na rostlinu bez ohledu na růstovou fázi.

V okrese Jičín /lokalita Moravčice 4.6./ byl zjištěn na spodních listech první výskyt larev **vrtačky (*Liriomyza spp.*)**.



OLEJNINY

ŘEPKA OZIMÁ (RF 67–71 BBCH)

(dokvétání: velké množství korunních lístků opadlo - asi 10% šešulí dosáhlo druhově, resp. odrůdově specifické velikosti)

První výskyt **alternariové skvrnitosti brukvovitých (*Alternaria brassicae*)** byl hlášen z okresu Hradec Králové /lokalita Lhota pod Libčany 5.6./.

V okrese Trutnov /lokalita Chroustov 5.6./ byl zjištěn první výskyt **fomového černání stonku řepky (*Leptosphaeria maculans*)** na stoncích.

V okrese Trutnov /lokalita Chroustov 5.6./

Při průchodu porostem se na 10 místech prohlédnou vždy 2 za sebou rostoucí rostliny.

Ochrana: zdravé osivo, minimálně tříletý osevní postup. Časně jarní fungicidní ošetření může snížit celkové napadení a zpomalit průběh infekce, ale nezničí již infekce, které vznikly na podzim.

Na stejné lokalitě byly nalezeny na spodních listech i první symptomy **šedé plísňovitosti brukvovitých (*Botrytis cinerea*)** a **verticiliového vadnutí řepky (*Verticillium albo-atrum*)**.

První výskyt larev **bejlomorky kapustové (*Dasyneura brassicaea*)** byl zaznamenán v okrese Trutnov /lokalita Chroustov 5.6./. V okrese Žďár nad Sázavou /lokality Nové Sady u Velké Bíteše a Velká Bíteš 4.6./ byl výskyt lokálně na okrajích hodnocen jako střední.

Výskyt dospělců na rostlinách se pozoruje 2x týdně od začátku květu do konce květu na 50-ti rostlinách.

Kritické číslo je 1 samička na 4 rostliny.

Výskyty larev **krytonosce šešulového (*Ceutorhynchus obstrictus*)** zůstávají na slabé úrovni.

MÁK SETÝ (RF 27-30 BBCH)

(fáze 7.pravého listu - přízemní listová růžice)

Na většině porostů v okrese Ústí nad Orlicí byl pozorován přetrvávající slabý výskyt **plísně makové (*Peronospora arborescens*)** - /např. lokality Šňakov, Koldín, Sedlec 5.6./.

První slabý výskyt **mšice makové (*Aphis farae*)** byl zjištěn v porostu v okrese Hradec Králové /lokalita Praskačka 5.6./.

OKOPANINY

BRAMBOR OBECNÝ (RF 15-31 BBCH)

(vývin prvních listů - plný prodlužovací růst (cca 25 cm))

První výskyt brouků **mandelinky bramborové (*Leptinotarsa decemlineata*)** byl zjištěn v okrese Žďár nad Sázavou /lokalita Světnov zahrádka 8.6./ a nález dospělců i vajíček byl hlášen z okresu Rychnov nad Kněžnou /lokalita Albrechtice nad Orlicí zahrádka 6.6./.

Porost se prochází ve směru výsadby a zaznamenává se počet brouků. Počet a délka průchodů se stanoví tak, aby bylo prohlédnuto 0,1 ha, u ploch větších jak 10 ha 0,2 ha, přičemž je nutno porost projít nejméně 4x na různých místech tak, aby bylo podchyceno průměrné napadení.

Chemickou ochranu je třeba zahájit při výskytu 100 brouků, nebo 5000 larev na 1 ha.



OVOCNÉ DŘEVINY

Úlovky všech sledovaných obalečů ve feromonových lapačích byly až na výjimku (obaleč zimolézový) slabé až nulové.

Jádroviny

Podle výsledků matematického modelu ERW tj. teplotních a vlhkostních podmínek pro rozvoj **bakteriální spály růžovitých *Erwinia amylovora*** byla v okrese Jičín ukončena další inkubační perioda a 30.5. nastaly opět podmínky vhodné pro rozvoj spály, další infekční periody, která začala 20.5. prozatím probíhá.

JABLOŇ (RF 71-72 BBCH)

(velikost plodu do 10 mm, opad plodů po květu - velikost plodu do 20 mm (velikost lískového ořechu))

V okrese Jičín /lokalita Úlibice 6.6./ byl na listech zjištěn první výskyt příznaků **virové mozaiky jabloně (Apple mosaic virus ApMV)**.

V okrese Jičín /lokality Drahoraz a Kamenice 5.6.- 7.6./ byl signalizován počátek ochrany proti **podkopníčku spirálovému (*Leucoptera malifoliella*)** – dosaženo 100% SET.

V okrese Pardubice /lokalita Svinčany 7.6./ byl zaznamenán ve feromonovém lapáku již silný nálet samců **obaleče zimolézového (*Adoxophyes orana*)**. Z ostatních okresů jsou hlášeny pouze nálety slabé.

Pokračující silný výskyt **klíněnky jabloňové (*Phyllonorycter blancardella*)** byl ve feromonovém lapači zaznamenán v okrese Náchod /lokalita Červená Hora 4.6./ a v okrese Pardubice /lokalita Svinčany 4.6./ byl zjištěn jeho první výskyt

HRUŠEŇ (RF 71-72 BBCH)

(velikost plodu do 10 mm, opad plodů po květu - velikost plodu do 20 mm (velikost lískového ořechu))

V okrese Jičín /lokality Drahoraz 4.6. a Kamenice 6.6./ a Trutnov /lokalita Choustníkovo Hradiště 7.6./ bylo dosaženo 101% resp. 99% SET pro vrchol kladení vajíček 2. generace **mery skvrnitě (*Cacopsylla pyri*)**.

Peckoviny

BROSKVOŇ (RF 72)

(velikost plodu do 20 mm)

Všeobecně jsou v neošetřených výsadbách silné výskyty **kadeřavosti broskvoně (*Taphrina deformans*)**, slabě až středně jsou poškozeny i výsadby ošetřené (zahrádky, sady).

V okrese Jičín /lokality Drahoraz a Kamenice 6.6 a 7.6./ a Trutnov /lokalita Choustníkovo Hradiště 7.6./ je signalizován počátek letu první generace **makadlovky broskvoňové (*Anarsia lineatella*)**, neboť bylo dosaženo 101% a 97% resp. 95% SET.

V okrese Jičín /lokalita Markvartice 4.6./ byl zjištěn první výskyt okřídlených i bezkřídлых jedinců **mšice broskvoňové (*Myzus persicae*)** což odpovídá i dosaženým



hodnotám SET pro první kontrolu, protože bylo dosaženo 101% a 100 % SET v okrese Jičín /lokality Drahoraz 31.5. a Kamenice 2.6./ a 101% SET na okrese Trutnov /lokality Choustníkovo Hradiště 4.6./.

SLIVONĚ (RF 72BBCH)

(velikost plodu do 20 mm)

V okresech Hradec Králové /lokality Kukleny 6.6./ a Jičín /lokality Moravčice 4.6./ byl zjištěn první výskyt **virových neštovic slivoně švestek (Plum pox virus PPV)**, další výskyt byl pozorován v sadu /lokality Kamenice u Konecchlumí 6.6./ - předpoklad dalších výskytů po celém okrese.

V okrese Jičín / lokality Kamenice u Konecchlumí 6.6./ byl zjištěn také výskyt **suché skvrnitosti listů slivoně (Stigmata carpophila)** a zahánění zelených plodků.

V okrese Jičín /lokality Drahoraz a Kamenice 7.6./ a Trutnov /lokality Choustníkovo Hradiště 7.6./ bylo dosaženo 97% a 94% resp. 100% SET pro první kontrolu kladení vajíček 1. generace **obaleče švestkového (Cydia funebrana)**.

TŘEŠEŇ (RF 72-73 BBCH)

(velikost plodu do 20 mm - druhý opad plodů (červnový))

Plošně v celém okrese Ústí nad Orlicí byl pozorován na třešňových stromech silný výskyt **skvrnitosti listů třešní (Blumeriella jaapii)**.

LÍSKA OBECNÁ

V okrese Jičín /lokality Dobrá Voda 5.6/ byl zjištěn první výskyt dospělců **nosatce lískového (Curculio nucum)**, u něhož ještě i během června probíhá zralostní žír, při němž dochází k poškozování vyvíjejících se oříšků, které později opadávají. Následně samičky do dalších oříšků kladou vajíčka, z nichž se posléze líhnou larvy působící známou „červivost plodů“.

Drobné ovoce

ANGREŠT

První a silné výskyty **hnědého padlí angreštu (Phodosphaera mors-uvae)** byly zjištěny na zahrádkách v okrese Hradec Králové /lokality Hradec Králové a Kukleny 5.6./.

RYBÍZ ČERVENÝ

Místy až silné výskyty **mšice rybízové (Cryptomyzus ribis)** byly pozorovány v okrese Svitavy /lokality Litomyšl 7.6./

OKRASNÉ DŘEVINY

AZALKY

V okrese Jičín (lokality Miletín 3.6., Veliš a Pařezská Lhota 4.6.) byl zjištěn další nález požerků **pílatky americké (Nematus lipovskyi)**.



RŮŽE

Na zahrádkách v okrese Náchod /lokalita Náchod 5. 6./ byl zaznamenán první výskyt **pilatky drobné (*Blennocampa phyllocolpa*)**.

BUK

V okrese Jičín (lokalita Kamenice 6.6.) byly na listech zjištěny první okřídlené samičky mšice **stromovnice bukové (*Phyllaphis faqi*)**.

První výskyt **zdobnatky bukové (*Phyllaphis faqi*)** byl pozorován na zahradě v okrese Náchod /lokalita Náchod 5. 6./.

JÍROVEC MAĎAL

V okrese Jičín /lokalita Bašnice 5.6./ byly na listech pozorovány první drobné miny způsobené larvami **klíněnky jírovcové (*Cameraria ohridella*)**.

OSTATNÍ

Silné výskyty **plzáka zahradního (*Arion hortensis*)** byly zjištěny na zahradách v okresech Náchodě /lokality Náchod a Bohuslavice 6.6./ a Rychnov nad Kněžnou /lokality Pohoří a Borohrádek 6.6./.

Světelný lapač, okres Jičín /lokalita Holovousy/

V okrese Jičín /lokalita Holovousy 31.5.- 6.6./ byl ve světelném lapači zjištěn první výskyt **kovolesklece gama (*Autographa gamma*) a můry kapustové (*Lacanobia oleracea*)**. Častěji se také objevuje **lišaj paví oko (*Smerinthus ocellatus*)**.

Za oblastní odbor zpracoval: Ing. Jiří Jůzl